

JUBILEUM Voortdurend pionieren en innoveren

Papier eerder dan staal in de IJmond

Twee herdenkingsdata staan voor de deur. Het een heeft met het ander te maken. De IJmond viert op 1 november het 145-jarig bestaan van het Noordzeekanaal. Waarmee in feite ook het startschot werd gegeven voor de komst van grootschalige industrieën in de regio.

“Innovatie: papier dat deels bestaat uit vezels van suikerbieten.

Pieter van Hove
pvan.hove@medialhuis.nl

Velsen-Noord ■ Eén zo'n industrie is de papierindustrie. Op 17 september 1896, bijna 20 jaar na de opening van de waterweg tussen IJmuiden en Amsterdam, rolde in de papierfabriek van Van Gelder Zonen in Velsen-Noord het eerste papier van de machine. Sinds dat moment is het papier van Van Gelder Zonen, Van Gelder Papier en Crown Van Gelder onlosmakelijk verbonden met de regio.

Wormer
Het is aan de ondernemerslust van entrepreneur Pieter Smidt van Gelder te danken dat de regio bekend staat om staal, vis en... papier. Hij koopt in 1895 grond bij Velsen-Noord voor een vestiging van een tweede fabriek voor krantenpapier. Hij heeft al een bedrijf in het plaatsje Wormer maar door de snelle groei wordt dat complex te klein. De zestig werknemers van papierfabriek Van Gelder komen allen uit Wormer en krijgen onderdak in nieuwe woningen langs de Doodweg.

De zaken gaan voorspoedig. Aan het begin van de vorige eeuw

meert het eerste schip met Scandinavisch hout af bij de fabrieken aan het kanaal, er komen nieuwe papier- en stoommachines en in 1902 kan er een betere cellulosefabriek in gebruik worden gesteld. Cellulose is een belangrijk bestanddeel van papier. Het aantal werknemers stijgt zo snel dat er een nieuw woningcomplex bij de fabriek wordt aangelegd, het zogeheten Rode Dorp.

“Ter ontspanning van de ongeveer duizend arbeiders heeft de fabriek een park waarin zich een muziek tent, benevens een recreatiegebouw met concertzaal (Concordia) bevinden. De arbeiders hebben daardoor tevens gelegenheid om zich zowel lichamelijk als geestelijk te ontwikkelen. Bovendien is bij dit recreatiegebouw nog een badinrichting voor het personeel aanwezig”, schrijft de IJmuider Courant in de editie van 19 augustus 1924.

Tijdens de tweede wereldoorlog moet het bedrijf in 1944 dicht op last van de Duitse bezetter vanwege de ontruiming van Velsen-Noord. Drie maanden na het einde van de oorlog wordt de productie alweer herstart.

Ponskaarten
In de jaren '60 gaat de papierfabriek een joint venture aan met de Amerikaanse bedrijf Crown Zellerbach Corporation voor het maken van ponskaartenkarton. De recessie van de jaren '80 van de afgelopen

Een vrachtwagen van papierfabriek Van Gelder Zonen in de expeditieruimte van krantenpapiermachine PM18 in 1938.

FOTO UIT JUBILEUMBOEK

eeuw en de lage papierenprijzen brengen de papierfabriek aan de rand van de ondergang. De Raad van Bestuur van Van Gelder Papierfabrieken wil in 1981 de locatie

Velsen-Noord sluiten en die in Renkum en Wormer openhouden. De gebeurtenissen bij het bedrijf in dat en het volgende jaar betekenen landelijk nieuws. De ondernemingsraad van de papierfabriek in Velsen spant een kort geding aan tegen de Raad van Bestuur omdat die namelijk – tegen de regels in – geen advies had gevraagd over het voornemen de fabriek in Velsen te sluiten. De juridische stap zou de redding voor 'Velsen' kunnen betekenen omdat bij een 'nee' van de rechter de Raad van Bestuur het besluit terug zou moeten draaien. De ondernemingsraad wordt in het gelijk gesteld.

Maandsalaris
Een rapport van McKinsey wijst uit dat de fabriek alleen kan overleven wanneer er hoogwaardig witpapier zou worden geproduceerd. De werknemers zijn bereid een maandsalaris op te offeren. Het personeelsbestand moet wel gereduceerd worden tot 260. Het overlevingsprogramma kost ettelijke miljoenen. Maar de gemeente Velsen toont zich bereid grond te kopen en deze weer te verhuren aan de onderneming. De provincie Noord-Holland trekt geld uit voor een nieuwe energiecentrale van de papierfabriek. Het personeel gaat

maandsalaris. De nieuwe onderneming besluit tot de uitgifte van aandelen. Veel werknemers kopen een belang in het bedrijf. Later zouden die aandelen veel opleveren.

Voorraanstaand
Het jaar van de doorstart wordt afgesloten met een lichte winst. Het gaat snel weer de goede kant op met het bedrijf. De onderneming groeit uit tot een voorraanstaande marktpartij in Europa op het gebied van speciale papieren, waaronder zelfklevende materialen en diverse soorten tickets. De twee papiermachines kunnen vele tientallen soorten papier vervaardigen. Crown Van Gelder trekt veel geld uit voor investeringen in nieuwe technologieën. Desondanks blijkt dat de onderneming te klein is om zelfstandig te overleven op de internationale papiermarkt gezien de felle concurrentie.

In 2015 neemt investeringsmaatschappij Andlinger de papierfabriek over. Voormalig directeur Veth slaat in april 2015 bij Euro next op de gong waarmee een

einde komt aan de beursnotering van 'Crown'. De nieuwe eigenaar stelt 20 miljoen euro beschikbaar voor allerlei investeringen, zoals een uitbreiding van papiermachine 1. Ook worden er miljoenen uitgetrokken voor de warmtekrachtcentrale waarmee de papierproducent haar eigen energie opwekt. Daarnaast komen in de magazijnen automatisch gestuurde voertuigen (robots) die papierrollen verplaatsen.

Suikerbieten
Een andere grote innovatie is dat de fabriek papier maakt dat deels bestaat uit vezels afkomstig van suikerbieten. Tot dit moment is cellulose - vezels uit hout - het belangrijkste bestanddeel van papier.

Het nieuwe papierproduct heet Crown Native en levert een milieubesparing op van zestien procent. Voor het maken van het suikerbietenpapier is Crown Van Gelder een samenwerking aangegaan met het

Nederlandse Royal Cosun (onder meer Suiker Unie en Aviko). Het suikerbietenpapier is ideaal voor productverpakkingen, maar ook voor boodschappentassen en promotioneel drukwerk. Dat heeft zelfs oprichter Pieter Smidt van Gelder 125 jaar geleden in zijn stoutste dromen niet kunnen vermoeden.

“Velsen bereid grond te kopen en deze weer te verhuren aan de onderneming

Palenberg met rondhout voor de productie van krantenpapier in 1966. FOTO UIT JUBILEUMBOEK

Maarten Veth haalt met een gongslag Crown Van Gelder van de beurs.

ARCHIEFFOTO UNITED PHOTOS

i

Jubileumboek

Vanwege de coronamaatregelen wordt de herdenking op 17 september bescheiden gehouden. Die dag is er om 10.30 uur de officiële uitreiking van het eerste exemplaar van het jubileumboek dat is geschreven. In het boek staan onder meer interviews met (oud-) werknemers, waarin zij vertellen over vernieuwing, innovatie en verduurzaming. Zij ontvangen als eerste het boek, later krijgen alle medewerkers een exemplaar. Ook is er een tijdlijnwand met 125 jaar papierfabriek in Velsen.